

Dobrinka Tabakova schrijft in isolement

Maanden alleen met muziek

Vanaf het allereerste moment dat haar vingers de pianotoetsen beroerden, begon de Bulgarse Dobrinka Tabakova te componeren. Nu heeft ECM Records haar werk uit de periode 2002-2008 samengebracht op de cd *String Paths*, met uitvoerenden Maxim Rysanov en Janine Jansen.

TEKST: MARJOLIJN DE COCQ, FOTO'S: SUSSIE AHLBURG

Tabakova heeft een hang naar onzichtbaarheid: laat haar vooral ongezien haar ideeën onderzoeken, in plaats van openlijk op een podium staan om muziek te maken. Componeren is iets wat ze in beslotenheid kan doen. Het is privé tot in het extreme. Zelfs op deze gloriëdag in Londen - de presentatie van haar stijkerscomposities op de cd *String Paths* - heeft ze de neiging zichzelf als grijs muisje te vermommen. Ze is prachtig, deze ranke 33-jarige Bulgarse. Ze lijkt een net iets oudere zus van de Amerikaanse actrice Anne Hathaway, heeft een huid van ivoor en draagt het donkere haar strak naar achteren. Haar ogen twinkelen en doorboren. Zodra het even kan, verruilt ze het jasje van gouddraad dat bij het podium hoort voor haar veilige blauwe vest. Haar schouders duiken naar voren, alsof ze niet kan wachten om weer weg te kruipen in die andere dimensie, in haar 'wonderwereld' van muziek. 'Als componiste leef ik toch de meeste tijd in isolement.'

Openbaring

Tabakova werd geboren in het Bulgarije van de Koude Oorlog, in Plovdiv, één van de oudste steden van Europa. Ze beschrijft haar weg van huis naar school: dwars door de goed bewaard gebleven oude binnenstad, langs het amfitheater, over de hobbelige keitjes van de smalle straatjes passeerde ze eeuwenoude historie en traditie. Ondertussen was er de communistische realiteit, die ook het culturele leven bepaalde. Niet alle muziek was toelaatbaar en toegankelijk. 'Volksmuziek was overal, dat was de nationale trots.

Mozart en Beethoven konden nog net, maar meer contemporaine muziek was nauwelijks te horen. Gelukkig had mijn grootvader een grote collectie platen en cassettebandjes. Ik luisterde met hem naar Sibelius, Bartók en Stockhausen.'

De grootste openbaring voor de kleine Dobrinka was de uitzonderlijke uitvoering van George Gershwin's *An American in Paris* door een regionaal orkest. 'Zo'n prachtige introductie voor een kind. Er zijn stukken die zo'n directe uitwerking op je kunnen hebben, dat het is alsof de componist je zoveel te vertellen heeft. Het voelde alsof Gershwin zich persoonlijk tot mij richtte en ik werd meegevoerd naar een parallelle fantasiewereld. Het werk was zo rijk aan kleuren en emoties, dat ik er zelf actief aan wilde deelnemen.'

Het verklaart haar keuze voor de piano destijds: 'Dan heb je gelijk je eigen orkest. Ik was zeven en op het moment dat ik een piano tot mijn beschikking kreeg, begon ik met improviseren en componeren. Het duurde nog wel even voordat ik kon annoteren. Ik begon mijn eigen wonderwereld te scheppen.'

Haar grootvader speelde piano, haar vader piano en cello en haar moeder viool. 'Muziek is voor hen ook een passie, die hebben ze op mij overgedragen, maar zij zijn allemaal wetenschappers, fysici. Ze hebben me de vrijheid gegeven mijn eigen weg in de wereld te vinden.'

Moeder Aissa kloekt deze dag in en om The Warehouse, een pakhuis verbouwd tot studio's en concertzaal in het Londense Waterloo. Hier organiseerde haar dochter jarenlang concerten. Nu wordt

er gerepeteerd voor de presentatie van de cd. 'Je kunt horen dat Dobrinka zelf geen viool speelt', zegt Aissa lachend. 'Ze kent de beperkingen van het instrument niet en schrijft wat ze wil horen, niet wat mogelijk is. Gelukkig heeft ze briljante vrienden die het beste uit hun instrument kunnen halen.' Die vrienden zijn onder anderen 'onze' Janine Jansen en altviolist Maxim Rysanov, met wie ze samen studeerde aan Guildford Hall. De composities die ze voor hen schreef, zijn op *String Paths* te beluisteren. Toen Rysanov een festival voor oude muziek moest leiden, vroeg en kreeg hij van Tabakova de *Suite in Old Style*. Het werk beeldt een denkbeeldige muziekavond uit bij een achttiende-eeuwse familie en bevat een verstopte ode aan barokcomponist Rameau.

Van levensbelang

Janine Jansen benaderde Tabakova in 2008. 'Janine is zo'n krachtige muzikante', vertelt de componiste, 'een markante persoonlijkheid met een uniek geluid. In het septet *Such Different Paths* laat ik haar als een vogel boven alle strijkers uit zingen.' Voor de Deense celliste Kristina Blaumane, ook een studievriendin, regelmatig in Nederland te horen met het Amsterdam Sinfonietta, schreef ze een *Concerto voor cello en snaren*. Dat werk geldt als één van de absolute hoogtepunten in Tabakova's werk. Het ging in première op de Cello Biënnale in Amsterdam in 2008 en staat op de cd met Rysov als dirigent. 'Een extreme uitdaging', zegt Blaumane, 'een verbijsterende reis voor instrument en muzikant. Het werk bevat boventonen en klanken van instrumenten die er niet zijn. Toen violist Gidon Kremer het hoorde, zei hij: 'Hé, mooi die saxofoon.' Maar er zit helemaal geen saxofoon in.' Altviolist Rysanov voegt daar met een vette grijns aan toe: 'Het is verbluffend wat voor geluiden je uit je instrument kunt krijgen. Goddank is onze componist nog bij leven, zodat we haar kunnen contacteren als iets écht onmogelijk is.' Blaumane met een nog vettere grijns: 'Het is niet zo dat Dobrinka ons per se wil martelen, hoor.' Toen Tabakova elf was, kreeg vader Slavik een baan aangeboden bij het King's College van de Londense universiteit, waaraan ook haar moeder is verbonden. De jonge componiste meldde zich aan bij de zaterdagse Junior Academy van de Royal Academy of Music. 'Ik kwam aanzetten met die kleine muziekstukjes die ik had geschreven en werd meteen aangenomen op de afdeling compositie.' En zo werd haar weg in de wereld die van componiste. 'Het is niet iets dat je op jonge leeftijd bedenkt, zo van: ik word componiste. De enige componisten die ik kende, stonden op een plaat. Maar ik wist dat muziek voor mij van levensbelang was en dat ik

'Soms word ik zo opgeslokt dat ik tijden niet buiten kom'

nieuwe manieren wilde vinden om me uit te drukken.' Ze was net veertien toen ze een advertentie zag voor een internationale wedstrijd voor jonge componisten in Wenen. Ze stuurde een stuk in voor viool en piano. 'De eerste keer dat ik iets terug hoorde, was toen ze me een mooie medaille stuurden.'

Het was haar eerste prijs, er zouden er vele volgen. 'Die erkenning gaf me zelfvertrouwen en zaaide het zaadje.'

Vertaalslag

Tabakova besepte al vroeg dat het podium niet haar plaats was: 'Je moet een bijzondere instelling hebben om uitvoerend musicus te zijn en een enorme toewijding hebben om te oefenen. Je moet je heel goed en lang kunnen concentreren.'

Ik dwaalde tijdens het oefenen altijd af in mijn eigen improvisaties, in mijn eigen wonderwereld. Zo word je onontkoombaar een bepaalde richting ingeduwd.'

Iedere dag schetst ze in haar kleine boekjes en probeert ze geluid in beeld en noten te vangen. Ze pent wat ideetjes neer, een paar muziekregels, een akkoord misschien of zelfs een melodie. Hoorde ze blaadjes ritselen in de wind, dan maakt ze de vertaalslag bijna automatisch: hoe zou het klinken als ik dat met cimbalen probeer? Iedere dag begint ze op haar piano met Saint-Saëns om al snel haar eigen weg in te slaan. 'Ik kijk ook weleens televisie zoals normale mensen', legt Tabakova uit. Maar ze kan ook weken, maanden zelfs, leven met alleen haar muziek. 'Soms word ik zo opgeslokt dat ik tijden niet buiten kom en compleet ondergedompeld ben in mijn eigen parallelle wereld. Sommige mensen zouden zeggen dat ik mijn leven opoffer voor de muziek, maar zo voelt het niet. Het is juist ongelooflijk inspirerend om in die andere dimensie te zijn. Dát is mijn leven.' ■

Dobrinka Tabakova - String Paths.
Amihai Grosz (altviool),
Kristina Blaumane, Torleif Thedéen
en Boris Andrianov (cello),
Janine Jansen, Roman Mints
en Julia-Maria Kretz (viool),
Raimondas Sviackevičius (accordeon),
Vaiva Eidukaitytė-Storastienė (klavecimbel),
Donatas Bagurskas en Stacey Watton (contrabas) en het
Litouws Kamerorkest o.l.v. Maxim Rysanov (dirigent, altviool).
ECM New Series - 2239

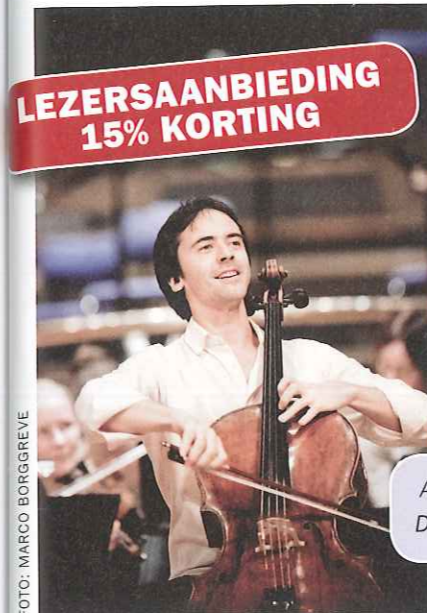

FOTO: MARCO BORGREVE

Concert van Queyras Sint-Baafskathedraal Gent

Met klanken uit andere contreien blaast Jean-Guihen Queyras zijn repertoire nieuw levend. Zijn kindertijd bracht hij door in Algerije, waar hij in de ban raakte van traditionele Arabische melodische instrumenten van Sokratis Sinopoulos en de broers Chemirani, virtuoze improvisatie en westers klassiek. Opgewept door de acrobatische ritmes van zijn jeugdvrienden speelt Queyras meditatie die hij zich herinnert uit zijn kindertijd.

Woensdag 25 september, 20.30 uur - Sint-Baafskathedraal, Gent (B) - www.gentfestival.be

Als Luisterlezer bezoekt u dit concert met 15% korting. Bel +32 9 233 77 88 o.v.v. 'Luister'. Deze aanbieding geldt niet i.c.m. andere kortingen en op reeds gekochte kaarten.

Laagdrempelige klassieke muziek op zaterdagmiddag

De Stichting Noorderkerkconcerten organiseert jaarlijks een reeks van 35 concerten op zaterdagmiddag in het hartje van de Amsterdamse Jordaan. In de afgelopen jaren heeft de Noorderkerk een reputatie verworven als podium met een veelzijdige en verrassende programmering. Naast gerenommeerde musici laat NKC u kennismaken met getalenteerde jonge solisten en

nieuwe ensembles, die zich aan het publiek presenteren met een grote diversiteit aan klassieke muziekgenres. Een kort en krachtig uur muziek; informeel en laagdrempelig, maar altijd gericht op kwaliteit.

Voorverkoop begint in de loop van augustus, www.noorderkerkconcerten.nl
U kunt ook telefonisch reserveren: 020 620 44 15
(wo - vrij, 10.00 - 16.00 uur).
De concerten starten weer op zaterdag 28 september, kaarten kosten €15.
Alle concerten zijn op zaterdagmiddag, aanvang 14.00.

Internationaal Cellofestival - Zutphen Absolute wereld

In Zutphen vindt dit jaar voor de zevende keer het internationaal zeer gewaardeerde Cellofestival plaats op zaterdag 25 augustus. Op veel bijzondere plekken in de stad zal een aantal van de beste cellisten ter wereld een breed repertoire ten gehore gebracht: Gavriel Lipkind, Roel Dierckx, Alexander Rudin, Leonid Gorokhov, Jeroen Ruijsenaars, Sophie Harris en Cello8ctet Amsterdam. Het festival wordt geopend met een Bachsuite en een Brittensuite. Het Gelders Orkest zal het zevende Cellofestival afsluiten op zaterdag 26 augustus. www.cellofestivalzutphen.nl

Luister mag tien vrijkaarten verloten voor het slotconcert op zondag 25 augustus. Stuur een mail naar luisterservice@bcm.nl met uw naam en adresgegevens. De vijf winnaars ontvangen ieder twee vrijkaarten voor het concert van het Gelders Orkest met de cellisten Alexander Rudin, Jeroen den Herder en Leonid Gorokhov.

LEZERSAANBIEDING